

Advies voor het toetsingskader
voor het "Natuur- en
Geluidaspectenonderzoek
Luchtmobiele Brigade,
Eder- en Ginkelse Heide"

23 oktober 1992

447-30

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Advies

Advies voor het toetsingskader voor het "Natuur-,
geluidaspectenonderzoek Luchtmobiele Brigade, Eder- en
Ginkelse Heide" / [Commissie voor de
milieu-effectrapportage
ISBN 90-5237-419-8

Trefw.: milieu-onderzoek ; Veluwe / militaire
oefenterreinen ; Veluwe

De Minister van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
Postbus 20951
2500 EZ 's-GRAVENHAGE

uw kenmerk
DGM/EIM/MBB/20392009

uw brief
1 april 1992

ons kenmerk
U1378-92/Sc/mp/447-31

onderwerp
advies toetsingskader "natuur- en
geluidaspectenonderzoek Eder- en
Ginkelse heide luchtmobiele brigade"

Utrecht,
23 oktober 1992

Onder verwijzing naar uw brief van 1 april over bovenvermeld onderwerp en het antwoord van de voorzitter van de Commissie voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.) daarop van 16 april 1992 (kenmerk U561-92/Sc/nm/23) zend ik u hierbij het advies van de Commissie over het toetsingskader voor het natuur- en geluidaspectenonderzoek met betrekking tot de inrichting, het gebruik en het beheer van de Eder- en Ginkelse heide ten behoeve van de luchtmobiele brigade. Ik verzoek u dit advies door te zenden naar de Staatssecretaris van Defensie zodat wordt voldaan aan het verzoek van de Staatssecretaris in zijn brief van 10 juli 1992 aan de Commissie (kenmerk MG 92072193).

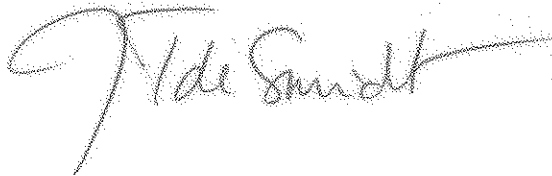
Alhoewel de uitvoering van het door het ministerie van Defensie op te stellen onderzoek niet plaatsvindt in het kader van m.e.r., heeft de Commissie op uw verzoek van 1 april 1992 dit advies voor het toetsingskader voor het onderzoek gemaakt op de wijze zoals dat gebruikelijk is bij het uitvoeren van een m.e.r.

De inschakeling van de Commissie voor de m.e.r. bij het toetsingskader en de beoordeling van het onderzoek is ingegeven door de overweging dat ondanks het feit dat de activiteit niet m.e.r.-plichtig is, bij de inrichting en het gebruik van de Eder- en Ginkelse heide toch milieubelangen in het geding zijn die in de besluitvorming een goede afweging moeten krijgen. Deze milieubelangen kunnen onderscheiden worden enerzijds in die aspecten die betrekking hebben op het leefmilieu van omwonenden en recreanten en anderzijds in de natuurwaarden en de cultuurhistorische waarden van het studiegebied. Het advies gaat in op al deze aspecten. Dat is gedaan omdat het oefenen met eenheden van de Luchtmobiele Brigade een nieuwe activiteit is waarvan het op alle facetten nog niet duidelijk is hoe die zal worden uitgevoerd. Het advies heeft daarom het karakter van een checklist waarin elementen kunnen voorkomen die bij uitvoering van het onderzoek niet of minder relevant blijken te zijn. Die elementen kunnen met een korte en heldere formulering worden afgehandeld in het onderzoeksrapport. In het advies ligt de nadruk op de vergelijking van de bestaande situatie met die wanneer zal worden geoefend met eenheden van de Luchtmobiele Brigade. De Commissie gaat er bij de uitvoering van het onderzoek van uit dat zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van bestaande kennis en gegevens die in de loop van eerdere onderzoeken is verzameld, tenzij mocht blijken dat bepaalde ontbrekende kennis onontbeerlijk is voor het nemen van het besluit over het voornemen.

Omdat het onderzoek niet plaatsvindt in het kader van m.e.r. wordt geen gelegenheid tot inspraak geboden over de opzet van het onderzoek en de beoordeling van de onderzoeksresultaten. De bevolking in het studiegebied voelt zich echter zeer betrokken bij de voorgenomen activiteit. De Commissie geeft de aanbeveling om ook rekening te houden met de opmerkingen die al eerder zijn gemaakt door betrokken burgers en die nog zullen worden gemaakt in het overleg met de gemeente Ede en de provincie Gelderland over de onderzoeks opzet.

Het studiegebied behoort tot de Ecologische Hoofdstructuur zoals vastgesteld in het Natuurbeleidsplan van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. De gegevens die zijn verzameld in het kader van de inmiddels gestopte m.e.r. COT Ginkelse heide bevestigen de ecologische betekenis van het studiegebied en laten zien dat het studiegebied ook in geomorfologisch en cultuurhistorisch opzicht grote betekenis heeft. Dit komt ondermeer omdat het gebied gespaard is gebleven voor grootschalige ingrepen. De Commissie acht het van groot belang dat het onderzoek deze waarden voor het gehele plangebied van Eder- en Ginkelse heide aangeeft opdat daarmee rekening wordt gehouden bij het nemen van het besluit over de inrichting en het gebruik van het gebied.

De Commissie zal gaarne vernemen op welke wijze gebruik wordt gemaakt van dit advies.

Dr. J.T. de Smidt,
voorzitter van de werkgroep natuur- en
geluidaspectenonderzoek Eder- en
Ginkelse heide ten behoeve van de
luchtmobiele brigade

Advies voor het toetsingskader voor het onderzoek naar "natuur- en geluidaspecten"
van de inrichting, het gebruik en het beheer van de **Eder- en Ginkelse heide** ten
behoefte van de **Luchtmobiele Brigade**.

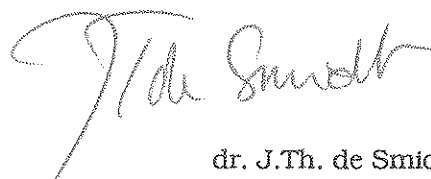
Uitgebracht aan de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en
Milieubeheer door een werkgroep van de Commissie voor de milieu-effectrapportage.

de secretaris

de voorzitter

drs. J.J. Scholten

dr. J.Th. de Smidt

Utrecht, 23 oktober 1992

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
1. INLEIDING	1
2. PROBLEEMSTELLING EN BESLUITVORMINGSKADER	2
3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT	4
3.1 Oefenbehoefte en -eisen	4
3.2 Inrichting	6
3.3 Gebruik	6
3.4 Beheer	7
4. BESTAANDE SITUATIE MET HUIDIG MILITAIR GEBRUIK	7
5. SITUATIE ZONDER MILITAIR GEBRUIK	7
6. MILIEUGEVOLGEN	8
6.1 Algemeen	8
6.2 Abiotische aspecten	9
6.2.1 Geomorfologie en bodem	9
6.2.2 Geohydrologie	10
6.3 Vegetatie en fauna	11
6.3.1 Vegetatie	11
6.3.2 Fauna	11
6.4 Landschap	12
6.5 Cultuurhistorie	12
6.6 Geluid	13
6.7 Veiligheid	15
7. VERGELIJKING VAN DE MILIEU-EFFECTEN	16
8. LEEMTEN IN KENNIS	16
9. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK	16

BIJLAGEN

1. Brief van 1 april 1992 (kenmerk DGM/EIM/MBB 20392009) van de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer aan de voorzitter van de Commissie voor de milieu-effectrapportage met verzoek om medewerking aan een onafhankelijke toetsing van het natuur/geluidaspecten-onderzoek.
2. Brief van 16 april 1992 (kenmerk U561-92/Sc/nm/23) van de voorzitter van de Commissie voor de milieu-effectrapportage in antwoord op de brief van 1 april 1992 van de Minister van VROM.
3. Brief van 10 juli 1992 (kenmerk MG92072193) van de Staatssecretaris van Defensie aan de voorzitter van de Commissie voor de milieu-effectrapportage met toezending van de concept-onderzoeksopzet met bijlagen voor het natuur/geluidaspectenonderzoek voor de Eder- en Ginkelse heide.
4. Brief van 30 september 1992 (kenmerk DGM/EIM/MER/29992012) van de directeur-generaal Milieubeheer aan de voorzitter van de Commissie voor de milieu-effectrapportage met verzoek om uitstel van het uitbrengen van het advies.
5. Projectgegevens.

1. INLEIDING

In de Evaluatienota Structuurschema Militaire Terreinen die op 20 december 1991 door de Staatssecretaris van Defensie, de Minister van VROM en de Minister van LNV werd aangeboden aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal staat dat de Eder- en Ginkelse heide wordt bestemd tot oefenterrein voor de Luchtmobiele Brigade (blz. 3, 26, 27 en 32). Ten behoeve van de inrichting, het gebruik en het beheer daarvan zal een natuur- en geluidaspectenonderzoek worden uitgevoerd. Per brief van 13 april 1992 informeerde de Staatssecretaris van Defensie de voorzitter van de Tweede Kamer hierover¹. Uit die brief blijkt dat voor de besluitvorming over de inrichting en het gebruik van de Eder- en Ginkelse heide door de Luchtmobiele Brigade geen milieu-effectrapportage (m.e.r.) is vereist; dit omdat het in te richten gebied blijft beneden de drempelwaarde van 100 ha., genoemd in het Besluit m.e.r.²). Op verzoek van de Tweede Kamer zal het natuur- en geluidaspectenonderzoek wel aan een onafhankelijke toetsing worden onderworpen. Daartoe richtte de Minister van VROM op 1 april 1992 aan de voorzitter van Commissie voor de m.e.r. het verzoek *medewerking te verlenen bij de voorbereiding van het onderzoek door het formuleren van een toetsingskader en bij het toetsen van de resultaten op de wijze zoals dat gebruikelijk is bij het uitvoeren van een m.e.r.* (zie bijlage 1). In zijn antwoord van 16 april 1992 stelt de voorzitter van de Commissie voor de m.e.r. daartoe bereid te zijn, evenwel met de suggestie de gevraagde adviezen uit te brengen aan de Minister van VROM omdat het geen formele m.e.r.-procedure betreft (zie bijlage 2 bij dit advies).

Per brief van 10 juli 1992 zond de Staatssecretaris van Defensie aan de Commissie voor de m.e.r. de concept-onderzoeksopzet met bijlagen voor het natuur/geluidaspectenonderzoek voor de Eder- en Ginkelse heide (zie bijlage 3). In contact met het Ministerie van Defensie werd de in de brief van de Staatssecretaris genoemde datum van rond 1 september 1992 voor het uitbrengen van het eerste advies voor het toetsingskader verschoven naar eind september 1992 met het oog op de zomervakantie-periode. Het advies zou aldus uitgebracht worden aan het einde van september. Per brief van 30 september 1992 (zie bijlage 4) verzocht de directeur-generaal Milieubeheer het uitbrengen van het advies op te schorten totdat een nader gesprek tussen Defensie, DGM en de Commissie zou hebben plaatsgevonden over het karakter van het onderzoek. Dat gebeurde op 21 oktober 1992.

Het doel van het voorliggende advies is de milieu-aspecten van de voorgenomen inrichting, het gebruik en het beheer van de Eder- en Ginkelse heide ten behoeve van (versterkte) compagnieën van de luchtmobiele brigade af te bakenen en de gewenste inhoud van het natuur-/geluidaspectenonderzoek aan te geven. Het advies is opgesteld door een

1 Tweede Kamer, vergaderjaar 1991-1992, 16666, nr. 66.

2 Besluit m.e.r. bijlage C, categorie 7. Stbl. 107, 24-02-1992.

werkgroep uit de Commissie voor de m.e.r. De samenstelling van deze werkgroep is gegeven in bijlage 5. Zij is voor een deel gelijk aan de werkgroep die op 12 januari 1987 een advies voor richtlijnen voor het milieu-effectrapport (MER) Compagniesoefenterrein (COT) Ginkelse heide uitgebracht. De werkgroep treedt op namens de Commissie en wordt daarom verder in dit advies "de Commissie" genoemd.

2. PROBLEEMSTELLING EN BESLUITVORMINGSKADER

In de brief van de Staatssecretaris van Defensie d.d. 13 april 1992 aan de voorzitter van de Tweede kamer der Staten-Generaal (zie voetnoot 1), wordt het doel uitgelegd van het onderzoek naar de natuur- en geluidaspecten op de Eder- en Ginkelse heide door de luchtmobiele brigade. Tevens wordt aangegeven welke procedure daarbij gevolgd wordt voor de besluitvorming over de inrichting en het beheer van de Eder- en Ginkelse heide en het gebruik door eenheden van de luchtmobiele brigade. Alhoewel geen milieu-effectrapportage (m.e.r.) hoeft te worden uitgevoerd voor deze besluitvorming, bevat de procedure enkele elementen die zijn ontleend aan m.e.r.³). Het gaat daarbij vooral om de inschakeling van de Commissie voor de m.e.r. met advisering over de opzet van het onderzoek (toetsingskader) en toetsing van de onderzoeksresultaten aan de hand van het toetsingskader. Met de provincie Gelderland en de gemeente Ede zal de Staatssecretaris overleggen over de opzet van het onderzoek. Verder kondigt de Staatssecretaris van Defensie aan met het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij afspraken te maken over ingravingen en dergelijke met als uitgangspunt dat in afwachting van de uitkomsten van het onderzoek geen van de inrichtingsmaatregelen onomkeerbaar is. Ook zal een beleidsstudie naar de verplaatsing van het oefenterrein voor de luchtmobiele brigade naar landbouwgronden buiten de Ecologische Hoofdstructuur (EHS zoals vastgesteld in het Natuurbeleidsplan) worden uitgevoerd. Die beleidsstudie staat echter los van het onderzoek naar de natuur- en geluidaspecten voor de Eder- en Ginkelse heide.

De Evaluatienota Structuurschema Militaire Terreinen van december 1991 schrijft op blz. 32 over de relatie tussen het oefenterrein voor de luchtmobiele brigade en de EHS het volgende:

"Voor het oefenterrein voor de luchtmobiele brigade geldt dat de verenigbaarheid met de EHS wordt bezien als meer duidelijkheid over het toekomstig gebruik bestaat. Tegenover de gunstige vestigingsplaatsfactoren van de Eder- en Ginkelse heide voor dit oefenterrein staat de onmiskenbare betekenis van dit gebied voor de natuur". Op basis van

3 In de opzet van het onderzoek is sprake van de begrippen natuur en geluid. In dit advies worden deze begrippen gevat onder het begrip milieu zoals gedefinieerd in de wettelijke m.e.r.-regeling (Wet algemene bepalingen milieuhygiëne, art. 41a, lid 1).

deze passage in de Evaluatienota SMT is het duidelijk dat de onderzoeksresultaten een belangrijke rol zullen hebben in de afweging tussen enerzijds de oefentechnische behoefte van de luchtmobiele brigade en anderzijds, de eisen voor duurzame milieukwaliteit in de EHS waarbinnen het plangebied op de Eder- en Ginkelse heide ligt. Met het oog op het voorafgaande, zoals aangegeven in de diverse beleidsstukken, acht de Commissie het van belang dat in de probleemstelling van het onderzoek wordt aangegeven welke overwegingen hebben geleid tot de keuze van de Eder- en Ginkelse heide voor de inrichting van dit terrein voor het gebruik door eenheden van de luchtmobiele brigade.

Ook kan in de probleemstelling aandacht worden besteed aan de vraag welke invloed de onderzoeksresultaten kunnen hebben op de voorgenomen beleidsstudie naar verplaatsing (uitplaatsing) van het oefenterrein naar landbouwgronden buiten de EHS. Bij de behandeling van deze punten spelen volgens de Commissie ontwikkelingen in de oefentechnische behoefte van de luchtmobiele brigade een rol, alsook de mogelijkheid van toepassing van simulatoren in de oefentechnieken.

De betekenis van deze ontwikkelingen blijkt ook uit § 2 van de concept-onderzoeksopzet van het natuureffectenonderzoek waarin staat dat gaandeweg het onderzoek ruimte moet bestaan voor bijstelling van de uitvoering van het programma van eisen.

De probleemstelling dient aan te geven wat de oefenbehoefte voor het terrein op de Eder- en Ginkelse heide inhoudt volgens de geldende inzichten voor de voorgenomen vormen van militair gebruik (eenheden van de luchtmobiele brigade en van andere onderdelen van de krijgsmacht) in termen van inzet van manschappen, voertuigen (uitgesplitst naar wielvoertuigen en rupsvoertuigen) en helicopters (transport- en gevechtshelicopters).

In de concept-onderzoeksopzet voor het natuur/geluidaspectenonderzoek staat: *"het doel van het onderzoek is het beschrijven (voorspellen) van de natuur- (en geluids)effecten die zullen optreden als gevolg van het inrichten en het gebruik van de Eder- en Ginkelse heide voor c.q. door de luchtmobiele brigade. Deze effecten worden vergeleken met die van het huidige militair gebruik".* Ook stelt de concept-onderzoeksopzet: *"De effecten van militair terreingebruik zijn niet los te zien van de terreinkenmerken zonder dat gebruik. De situatie die zou bestaan zonder militair terreingebruik wordt derhalve ook beschreven".*

Hiermee is aangegeven dat het onderzoek milieu-informatie moet geven behorende bij drie situaties, te weten de voorgenomen activiteit van inrichting, gebruik en beheer van de Eder- en Ginkelse heide ten behoeve van eenheden van de luchtmobiele brigade, de huidige situatie van militair-gebruik van de Eder- en Ginkelse heide én de situatie die zou ontstaan zonder militair terreingebruik in het plangebied met ontwikkeling van de potentiële mogelijkheden voor de EHS. De milieu-informatie behorende bij de drie situaties moet worden getoetst aan de beoordelingscriteria van het milieu- en natuurbeleid voor zover die zijn neergelegd in wetten, vigerende plannen en voorgenomen beleid.

Daarenboven beveelt de Commissie aan de milieu-gevolgen uit te drukken met behulp van de volgende parameters:

- aantasting van geomorfologisch waardevolle landschapselementen;
- bodemverstoring door vergraving, egaliseren, betreding door militairen, berijding door wielvoertuigen en door verstuiving onder invloed van helikopterbewegingen;
- bodemverontreiniging door lekkages en deponeren van afval alsmede bemesting met het oog op het voedselarme karakter van het milieu in het plangebied;
- versnippering, barrière-werking en biotoopverkleining;
- aantasting/verwijdering van ecologisch waardevolle vegetaties en aantasting van de bestaansvoorwaarden voor de grote en kleine zoogdieren, vogels, herpetofauna, insecten en bodemfauna onder andere door sterke luchtverplaatsingen⁴];
- aantasting van landschappelijk waardevolle begroeiingen;
- aantasting van cultuurhistorische (archeologische en historisch/geografische) objecten en structuren met hun naaste omgeving;
- ingrijpen in de waterhuishouding door cultuurtechnische ingrepen;
- geluidhinder voor omwonenden door de verschillende vormen van geluidproductie (militaire voertuigen, helicopters, impulsgeluid van oefenmunitie).

Ook moet worden aangegeven welke besluiten in een later stadium moeten worden genomen in het betreffende plangebied en daarbuiten om de voorgenomen activiteit ten uitvoer te kunnen brengen, zoals herziening van het streekplan en het bestemmingsplan.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT

3.1 Oefenbehoefte en -eisen

De voorgenomen activiteit houdt in de inrichting, het gebruik en het beheer van het oefenterrein ten behoeve van (versterkte) compagnieën van de luchtmobiele brigade en andere eenheden van de krijgsmacht. De eerste activiteit is nieuw voor het terrein. Het gebruik door andere eenheden dan de luchtmobiele brigade vindt nu reeds plaats. Daarnaast zal het terrein open blijven staan voor recreatief medegebruik. In het onderzoek zullen de oefeneisen van eenheden van de luchtmobiele brigade en van de overige eenheden beschreven moeten worden met aandacht voor de volgende vragen⁵]:

4 "Downwash" in helikoptertermen.

5 Sommige van deze vragen zijn al behandeld in de bijlagen 2 en 3 van de concept-onderzoeksopzet.

- ❑ Wanneer vinden de oefeningen plaats en hoe is de verdeling daarvan voor de eenheden van de luchtmobiele brigade en de overige eenheden over het jaar, de week en het etmaal? Zal ook s'nachts geoefend worden?
- ❑ Waar zullen de aan- en afvliegroutes liggen voor de helicopters en op welke hoogte zal worden gevlogen? Zijn deze onderdeel van een vast routepatroon of liggen zij gespreid over de omgeving? Indien het laatste geval van toepassing is, waarvan is de spreiding afhankelijk? Wat is het vertrekpunt en het eindpunt van de heli-copter vluchten? Met welke maximale aantallen per heli-copter categorie (transport- en gevechtshelicopters) zal worden gevlogen? Om hoeveel vluchten per jaar, week en dagdeel gaat het?
- ❑ Welke vliegtechnische aan- en afvliegprocedures worden gehanteerd?
- ❑ Hoe liggen de aan- en afvoerroutes van de wiel- en rupsvoertuigen van de overige eenheden? Hoeveel verplaatsingsbewegingen naar en van het terrein zullen plaatsvinden per jaar, week?
- ❑ Welke zijn de oefentechnische eisen van eenheden van de luchtmobiele brigade en die van de overige eenheden in termen van landingsgebieden, verzamelgebieden, opstellingsplaatsen, bivaks, et cetera?
- ❑ Welke inrichtingselementen moeten worden verwijderd van of worden toegevoegd aan het terrein om het geschikt te maken voor gebruik door eenheden van de luchtmobiele brigade en waar liggen die elementen? Om deze vraag te beantwoorden, zal eerst een beschrijving moeten worden gegeven van de huidige inrichting voor militair gebruik. Is de huidige inrichting reeds voldoende voor gebruik van het terrein in de toekomst door andere eenheden dan eenheden van de luchtmobiele brigade?
- ❑ Waar liggen de oversteekpunten over de Verlengde Arnhemse weg tussen Eder- Ginkelse heide? Hoe worden deze oversteekpunten beveiligd? In de concept-onderzoeksopzet is sprake van een mogelijke uitvoering van twee oversteekpunten in de vorm van tunnels. Onder welke omstandigheden wordt de aanleg van tunnels noodzakelijk geacht en waar en wanneer zouden die dan moeten worden aangelegd? In hoeverre kunnen die tunnels mede geschikt worden gemaakt voor het opheffen van de barrièrewerking van de Verlengde Arnhemseweg voor de fauna?
- ❑ In hoeverre zijn ontwikkelingen te verwachten in de oefenbehoefte en de oefeneisen bijvoorbeeld door middel van het gebruik van simulatoren (zie ook § 2 van dit advies) en het oefenen in het buitenland?
- ❑ In hoeverre is het recreatieve medegebruik in de nieuwe situatie verenigbaar met de oefeneisen? Wat is bekend over het huidige recreatieve gebruik van het terrein?

3.2 Inrichting

In de concept-onderzoeksopzet is een kaartje gepresenteerd en een korte beschrijving gegeven van de inrichting van het gebied voor oefeningen door eenheden van de luchtmobiele brigade. In het onderzoek zal dit (ook op de kaart) nader moeten worden uitgewerkt naar ligging en afmetingen van de verschillende operationele terreinonderdelen (waaronder helioperlandings-, compagniesopstellings- en verzamelgebieden). In de concept-onderzoeksopzet is sprake van een zekere flexibiliteit in de verdeling en omvang van deze onderdelen. Wat wordt daarmee bedoeld en wat is de praktische betekenis daarvan voor de terreinindeling?

Voor de inrichting zijn ingrepen nodig. Wat houden deze ingrepen in:

- cultuurtechnische maatregelen (waaronder egaliseren en ook vergraven);
- verwijdering/aanplanten van vegetatie;
- bemesting/inzaaiing;
- andere ingrepen?

Het onderzoek zal deze ingrepen moeten beschrijven, evenals de mogelijkheden die bestaan om het milieu en de natuur te ontzien. Het is van belang dat bij de inrichting rekening wordt gehouden met de verschillende parameters die zijn genoemd in § 2 van dit advies. Zo valt bijvoorbeeld te bezien of het egaliseren van terreindelen in de helioperlandingsgebieden noodzakelijk is.

3.3 Gebruik

Bij de beschrijving van het gebruik van het oefenterrein moet vooral worden gelet op die activiteiten die milieugevolgen hebben in termen van de parameters aangegeven in § 2 van dit advies: verstuiving door heliopters en voertuigen, berijding door voertuigen, betreding door oefenende militairen, bodemverstoring door vergraving (schuttersputten, ingraven van voertuigen), bodemverontreiniging door lekkages en afval, visuele hinder door de oefenende eenheden en geluidhinder verdeeld naar type geluid en periode (dag, avond, nacht) volgens de indeling van de Wet geluidhinder en de Luchtvaartwet. Welke maatregelen zijn mogelijk in de sfeer van allocatie van de activiteiten (concentratie dan wel verspreiding) alsook van regelgeving en toezicht om deze milieugevolgen te controleren en zo mogelijk tegen te gaan?

In hoeverre en wanneer zal recreatief medegebruik mogelijk zijn en welke gevolgen kunnen daarvan worden verwacht?

3.4 Beheer

De beheersmaatregelen die nodig zijn om het terrein in een goede oefentoestand te houden moeten in het onderzoek worden aangegeven. Daarbij wordt met name gedacht aan cultuurtechnische maatregelen: ingrepen in de bodem en waterhuishouding, verwijderen of aanbrengen van vegetatie, bemesting.

Past het ministerie van Defensie nog andere beheersmaatregelen toe dan die maatregelen die nodig zijn voor het instandhouden van de oefentoestand? Waarop zijn dergelijke maatregelen gericht?

4. BESTAANDE SITUATIE MET HUIDIG MILITAIR GEBRUIK

De Eder- en Ginkelse heide is in de huidige situatie in gebruik voor het oefenen van militaire eenheden van compagniesgrootte van andere onderdelen van de krijgsmacht dan de luchtmobiele brigade. Voor een goede vergelijking van de voorgenomen inrichting, gebruik en beheer van de Eder- en Ginkelse heide ten behoeve van eenheden van de luchtmobiele brigade is het van belang dat in het onderzoek een gelijkwaardige beschrijving wordt gegeven van de bestaande oefenbehoefte, inrichting, gebruik en beheer van het terrein. Daarbij moet gelet worden op het feit, dat - vooruitlopend op de in het structuurschema Militaire Terreinen van 1985 voorgenomen aanleg van het COT Ginkelse heide en de herinrichting van de Ederheide - op verzoek van de gemeente Ede het gebruik van rupsvoertuigen op de Ederheide niet meer is toegestaan. In de Defensienota is bepaald dat het COT Ginkelse heide geen doorgang zal vinden. Wat deze ontwikkeling betekent voor het gebruik van rupsvoertuigen op de Ederheide, moet worden duidelijk gemaakt in het onderzoek.

5. SITUATIE ZONDER MILITAIR GEBRUIK

In de paragraaf over probleemstelling en besluit in dit advies (§ 2) is ingegaan op de afweging in de diverse beleidsdocumenten tussen enerzijds de oefenbehoefte en de oefeneisen van eenheden van de luchtmobiele brigade en andere eenheden van de krijgsmacht en anderzijds de eisen die de EHS stelt aan het terrein. Het concept-MER dat door de directie Gelderland van gebouwen, werken en terreinen van het ministerie van Defensie werd opgesteld voor de (inmiddels gestopte) m.e.r. COT Ginkelse heide en ook andere studies⁶⁾ hebben duidelijk aange-

6 Zie § 6.3.1 en § 6.6 van dit advies.

toond dat het studiegebied grote waarden bezit voor de aspecten geomorfologie, bodem, flora, fauna en cultuurhistorie. Omdat de Ederheide een samenhangend geheel vormt met de Ginkelse heide, die samen een onderdeel vormen van de EHS op de Veluwe, kan aangenomen worden dat de eerder genoemde waarden zich uitstrekken over het gehele terrein van de Eder- en Ginkelse heide en directe omgeving.

De Commissie ondersteunt daarom de concept-onderzoeksopzet waarin staat geschreven dat het onderzoek ook een beschrijving moet bevatten van de situatie die zou ontstaan zonder militair terreingebruik in het plangebied met ontwikkeling van de potentiële mogelijkheden in het kader van de EHS. In dit verband moet worden meegewogen de gevolgen van eventueel toenemend recreatief gebruik op basis van het gewenste toekomstige beheer voor de Eder- en Ginkelse heide volgens de richtlijnen vastgelegd voor de EHS. De situatie zonder militair gebruik zal in ieder geval dienen als referentie voor de vergelijking van milieueffecten als gevolg van het oefenen van eenheden van de luchtmobiele brigade en het huidige gebruik in de bestaande situatie. Daarnaast zal de uitkomst van het onderzoek betrokken kunnen worden bij de beleidsstudie naar de verplaatsing (uitplaatsing) van het oefenterrein naar landbouwgronden buiten de EHS.

In de beschrijving van de situatie zonder militair gebruik moet een inzicht worden gegeven in de potentiële mogelijkheden voor ontwikkeling en bescherming van de natuur- en cultuurhistorische waarden in het gebied.

6. MILIEUGEVOLGEN

6.1 Algemeen

Het studiegebied strekt zich, afgezien van de locatie, tenminste ook uit over de aangrenzende gebieden die door het voornemen ten behoeve van de luchtmobiele brigade beïnvloed kunnen worden. Per milieu-aspect kan de omvang van het beïnvloedingsgebied verschillen. Het gaat om die gebieden waar meetbare of objectief waarneembare veranderingen in de toestand van het milieu kunnen worden verwacht. Bij het aspect geluid wordt hierbij gewezen op de aan- en afvliegroutes van de transport- en gevechtshelicopters; bij de aspecten waterhuishouding, vegetatie en fauna op de relaties met de omringende gebieden. In het onderzoek moeten niet alleen de nadelige gevolgen maar ook eventuele positieve gevolgen van de activiteit worden beschreven alsook maatregelen die genomen kunnen worden om de nadelige gevolgen tegen te gaan of te verminderen. Vooral effecten die niet omkeerbaar zijn, verdienen de aandacht. De effecten kunnen verdeeld worden naar hun optreden bij de inrichting, het gebruik en het beheer van het terrein.

In de concept-onderzoeksopzet staat aangegeven dat het onderzoek wordt gebaseerd op bestaande gegevens. In het concept-MER COT Ginkelse heide

in de delen I t/m 10 is veel informatie over de Ginkelse heide [bijgebracht']. De beschikbare informatie over de Ederheide is niet zo uitgebreid'].]

Aan de hand van de beschikbare informatie moet het mogelijk zijn de bestaande toestand van het milieu voor het gehele terrein van Eder- en Ginkelse heide te schetsen. Deze beschrijving dient als uitgangspunt voor de beschrijving van de milieu-gevolgen per aspect van de voorgenomen activiteit (luchtmobiele brigade), van voortzetting van het huidige militaire gebruik en van de ontwikkeling die in gang zou worden gezet indien het terrein niet meer zou worden gebruikt voor militaire doeleinden.

In § 6.2 tot en met § 6.7 worden de volgende aspecten behandeld: geomorfologie en bodem, geohydrologie, vegetatie en fauna, landschap, cultuurhistorie, geluid en veiligheid. Het is aan te bevelen de informatie zoveel mogelijk te presenteren op kaarten (schaal 1:10.000), in figuren, tabellen en diagrammen.

6.2 Abiotische aspecten

6.2.1 Geomorfologie en bodem

- Welke kenmerkende en natuurlijke terreinvormen ondervinden nu aantasting en welke invloed zal inrichting, gebruik en beheer ten behoeve van de luchtmobiele brigade daarop hebben?
- Welke geomorfologische landschapselementen zijn zo karakteristiek of zeldzaam dat zij bescherming verdienen? In deelrapport 2 van het concept-MER COT Ginkelse heide staat dat in het oostelijk deel van de Ginkelse heide op de smeltwaterwaaier (sandr) dekzandruggen voorkomen die bescherming verdienen. In het plangebied liggen de volgende Gea-objecten (Gea-objecten van Gelderland, RIN-rapport 88/64, 1988): Ederheide, een dekzand ruggensysteem (pseudo-ásar, objectnr. 32 O 12a), de stuwwal van Oud-Reemst (objectnr. 32 O 12), de stuwwal Lunteren-Wageningen (objectnr. 39 O 5), de sandr van Wolfheze, de grootste van Nederland, waartoe het grootste deel van de Eder- en Ginkelse heide behoort (objectnr. 40 W 1). Dit komt erop neer dat het gehele plangebied van de Eder- en Ginkelse heide wordt beschouwd als behorende tot Gea objecten.

7 De titels van de delen zijn:

Ingreep-effectrelaties (1), geomorfologie en bodem (2), geohydrologie (3), vegetatie en flora (4), bodemfauna (5), zoogdieren, reptielen en insecten (6), vogels (7), archeologie (8), historische geografie (9) en visueelruimtelijke aspecten (10).

- 8 Deel 8, Archeologie van het concept-MER COT Ginkelse heide strekt zich ook uit over een deel van de Ederheide. Verder wordt gewezen op het RAAP-rapport 49 dat in opdracht van de gemeente Ede werd vervaardigd. In dit rapport is een archeologische inventarisatie gedaan van Ede die dus ook het plangebied van de Eder- en Ginkelse heide omvat. Zie ook het Gea-rapport vermeld in § 6.2.1 van dit advies.

- Welke bodems zijn uit wetenschappelijk oogpunt zo karakteristiek of zeldzaam mede uit cultuurhistorisch oogpunt dat zij bescherming verdienen? In de hiervoor genoemde dekzandruggen komen volgens het concept-MER COT Ginkelse heide haarpodzolgronden in leemarm zand voor. Dit type gronden in ongeschonden toestand is zeldzaam in Nederland.
- Hoe is de toestand van vergraving in het plangebied? Hoe zal daarin verandering komen bij de verschillende vormen van inrichting en gebruik? Het onderzoek dient aan te geven op kaart met vermelding van de bodemtypen waar vergraving en onomkeerbare verstoring van de bodem voorkomt en vanwege het toekomstige gebruik zal voorkomen. Dit is ook van belang voor de cultuurhistorische aspecten (zie § 6.6 van dit advies).
- Hoe is de gevoeligheid voor verstuiving, stofvorming, plasvorming en watererosie in het plangebied? Welke invloed zullen de verschillende vormen van gebruik daarop hebben? Bij verstuiving en stofvorming moet vooral aandacht aan het oefenen met helicopters worden besteed.
- In welke mate zal het voedselarme karakter van de bodems in het plangebied worden beïnvloed onder de verschillende gebruiksvormen? Zal verontreiniging van de bodem kunnen plaatsvinden als gevolg van lekkages of van het in de bodem brengen van afvalstoffen?

6.2.2

Geohydrologie

- Wat is de geohydrologische situatie in het plangebied? In welke mate kan verontreiniging van het grondwater optreden als gevolg van de verschillende vormen van terreingebruik? Welke stroombanen volgt het grondwater en waar komen de meegevoerde stoffen met het grondwater weer aan de oppervlakte en welke ecosystemen worden daar beïnvloed?
- Welke kans bestaat er op beïnvloeding van waterwingebieden in de omgeving van het plangebied (pompstation Edese Bos en pompstation Wageningse Berg)?

6.3 Vegetatie en fauna

6.3.1 Vegetatie

In het concept-MER COT Ginkelse heide wordt in deel 4 een beschrijving gegeven van de heidevegetatie op de Ginkelse heide. Deze wordt gekenmerkt als van landschappelijk en cultuurhistorische waarde onder andere door mineralogische gradiënten tussen de flank van de Stuwwal Lunteren-Wageningen en de smeltwaterwaaier en door verschillen in frequentie waarmee vroeger werd geplagd. De heidevegetatie verarmt onder invloed van luchtverontreiniging.

- In hoeverre is de heidevegetatie van de Ederheide vergelijkbaar met die van de Ginkelse heide? Welke andere vegetaties komen op de Ederheide voor (bijvoorbeeld de verschillende bostypen van het Kreelsche Zand, de Mosselsche driehoek en langs de randen van de Ederheide)?
- Wat is de invloed van verstuiving en "downwash" door helicopters en voertuigen, door berijden en door betreden van de heidevegetatie bij de verschillende vormen van terreingebruik?
- Welke andere ingrepen (zoals cultuurtechnische ingrepen, egaliseren, diepploegen, inzaaiing met gras/heide mengsels en bemesting, et cetera) worden overwogen en welke invloed kunnen deze ingrepen hebben op de vegetatie?
- Welke mitigerende maatregelen kunnen worden uitgevoerd tot instandhouding of verbetering van de heidevegetatie?
- Hoe zal de vegetatie zich ontwikkelen in een situatie zonder militair gebruik?

6.3.2 Fauna

Als gevolg van het advies voor richtlijnen voor het MER COT Ginkelse heide dat de Commissie uitbracht in januari 1987 waarin het begrip fauna in de brede zin van de term werd benadrukt, is in het concept-MER COT Ginkelse heide gerapporteerd over de bodemfauna (spinnen), zoogdieren, reptielen, insecten (loopkevers, sprinkhanen en krekels, vlinders) en vogels. Dit heeft tot gevolg gehad dat veel bekend is geworden over het voorkomen en de verspreiding van vele soorten en de beïnvloeding door de diverse ingrepen die samenhangen met militair en recreatief terreingebruik. Uit die informatie blijkt dat de Ginkelse heide een warm en droog heide gebied is dat een grote variatie aan soorten kent onder alle onderzochte diergroepen, waaronder vele zeldzame en bedreigde diersoorten. In het onderzoek zal moeten worden aangegeven in hoeverre een overeenkomstige situatie is te verwachten voor de Ederheide.

- Vormt de Ederheide tezamen met de Ginkelse heide een belangrijke ecologische schakel tussen de verschillende onderdelen van de Veluwe, Gelderse Vallei en Utrechtse Heuvelrug? In hoeverre doen inrichting en gebruik van het plangebied afbreuk aan zijn rol in de EHS?

- Hoe zal de fauna in het gebied zich ontwikkelen onder de verschillende gebruiksvormen als gevolg van biotoopverlies, isolatie-effecten, verstuiwing, "downwash" en verstoring? Hierbij zal ook het recreatieve gebruik betrokken moeten worden. Bij de beschrijving van verstoring moet rekening worden gehouden met de cumulatie van invloeden als gevolg van geluidhinder, de visuele aanwezigheid van militairen, voertuigen, helicopters en recreanten, alsook lichthinder.
- Welke effectbeperkende en verbeterende maatregelen kunnen worden genomen?
- Hoe zal de samenstelling van de fauna zich ontwikkelen in een situatie zonder militair gebruik?

6.4 Landschap

Het plangebied is al in gebruik voor militaire oefeningen. Het landschap wordt dus al mede bepaald door militaire inrichtingskenmerken.

- In hoeverre zal hierin verandering optreden door de inrichting van het gebied voor gebruik door eenheden van de luchtmobiele brigade?
- Hoe zal het landschap veranderen in een situatie zonder militair gebruik?

6.5 Cultuurhistorie

Uit archeologische onderzoek dat in opdracht van Defensie ten behoeve van het MER COT Ginkelse heide in 1987/8 en in opdracht van de gemeente Ede ten behoeve van een eenduidig overzicht van alle archeologische gegevens op gemeentelijk grondgebied in 1990/1 werd uitgevoerd, is gebleken dat:

- zich in grote delen van de Ginkelse heide en van het zuidelijk deel van de Ederheide aantoonbare en deels zichtbare sporen bevinden uit de perioden Laat-Paleolithicum, Neolithicum, Bronstijd, IJzertijd, Romeinse Tijd en de Vroege- en Late Middeleeuwen;
- in vrijwel het gehele gebied van Eder- en Ginkelse heide, volgens de vervaardigde archeologische potentiekaart, gerekend kan worden tot het gebied waar de kans op de aanwezigheid van archeologische resten hoog of middelmatig is.

Sporen en vondsten uit genoemde perioden zijn tot op heden niet verstoord door grootschalige ingrepen. Voor de Ginkelse heide zijn de archeologische resten reeds gewaardeerd op basis van aanvullend veldonderzoek. Op de Ederheide heeft dergelijk onderzoek alleen in het zuidelijk deel plaatsgevonden.

Hetzelfde geldt voor het lokaliseren van punt-, lijn- en vlakelementen die uit historisch-geografisch oogpunt belangrijk zijn. Ook voor dit

milieu-aspect is het nodig dat de informatie die beschikbaar is gekomen in het kader van de MER COT Ginkelse heide wordt aangevuld voor de Ederheide.

De resultaten van het aanvullende cultuurhistorische (archeologische en historisch-geografische) onderzoek dienen mede richtinggevend te zijn voor zowel de functie-toekenning, de inrichting als het gebruik van het plangebied met inbegrip van toepassing van beschermende maatregelen. In dit verband wordt een kanitkening geplaatst bij de opmerking in de concept-opzet Natuureffectenonderzoek Eder- en Ginkelse heide waarin staat: *"zolang het onderzoek niet is afgerond, zullen afspraken met het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij worden gemaakt over ingravingen en andere gebruiksvormen. Uitgangspunt hierbij zal zijn dat, in afwachting van de uitkomsten van het onderzoek, geen van de inrichtingsmaatregelen onomkeerbare effecten heeft"*. De Commissie is van mening dat elke ingraving schadelijk kan zijn voor de bodemopbouw en het bodemarchief tenzij op de betrokken plaatsen voorafgaand aan de ingraving is aangetoond aan de hand van de bestaande cultuurhistorische- en bodemkundige inventarisaties dat het tegendeel het geval is.

6.6 Geluid

Voor een vergelijkende beoordeling van de relevante geluidbelastingsaspecten ten gevolge van gebruik door eenheden van de luchtmobiele brigade ten opzichte van het huidige militaire gebruik van het terrein dient voor deze beide situaties de geluidbelasting op en om het oefenterrein te worden vastgesteld, mede geplaatst in het kader van de door andere bronnen reeds veroorzaakte geluidbelasting.

Voor beide situaties dient de geluidbelasting kwantitatief te worden vastgesteld, en wel afzonderlijk voor:

- militaire activiteiten (met en zonder oefeningen door eenheden van de luchtmobiele brigade),
- wegverkeer,
- railverkeer,
- luchtverkeer,
- relevante industriële geluidbronnen en
- in- en extensieve recreatie.

Bij de bepaling van de geluidbelasting ten gevolge van militaire activiteiten worden voorts de volgende geluidbronnen onderscheiden:

- rups- en wielvoertuigen,
- impulsbronnen (gebruik van explosieven, schieten, gesimuleerde knallen) en
- helicopters.

Voor vergelijking van de beide genoemde situaties met die zonder militair gebruik dient ook voor deze situatie de te verwachten geluidbelasting (door weg-, rail- en luchtverkeer, industrie en recreatie) te worden bepaald.

De geluidbelasting dient, voor zover mogelijk, te worden uitgedrukt in een hinderrelevante maat. Bij ontbreken van een voldoende gevalideerde systematiek daarvoor kan eventueel gebruik gemaakt worden van equivalente geluidniveaus.

Op basis van de aldus verkregen resultaten worden voor de verschillende bronnen geluidcontouren, lijnen van gelijke geluidbelasting L_{Acq} of L_T , bepaald, waarbij een stapgrootte van 5 dB(A) wordt aangehouden, met L_T als laagste waarde 50 dB(A). Voor zover mogelijk dient een en ander te worden uitgevoerd voor de dag- (07-19 u), avond- (19-23 u) en nachtperiode (23-07 u) afzonderlijk.

Voor het bepalen van de geluidbelasting door militaire rups- en wielvoertuigen kan gebruik gemaakt worden van de C-methoden uit de meet- en rekenvoorschriften bij de Wet geluidhinder, in combinatie met indicatieve valideringsmetingen met betrekking tot de geluidoverdracht.

Voor het bepalen van de geluidbelasting door impulsbronnen kan gebruik worden gemaakt van de door het IZF-TNO ontwikkelde L_T methode. De geluidbelasting door helicopters kan worden bepaald in de vorm van equivalente geluidniveaus (L_{Acq} in dB(A)), waarbij de geluidimmissie van elke heli-copter wordt bepaald via de algoritmes die in Nederland gebruikt worden bij de bepaling van de geluidbelasting door de luchtvaart, en waar rekening wordt gehouden met de geluidemissie (inclusief directivity) van de in te zetten helicoptertypen, de afstand, hoogte en spreiding van de vliegroutes en de laterale geluidverzwakking.

Voor het bepalen van de geluidbelasting door respectievelijk wegverkeer, railverkeer en industrie dient gebruik gemaakt te worden van de desbetreffende voorschriften bij de Wet geluidhinder.

Wat betreft de recreatieve geluidbronnen kan worden volstaan met meer indicatieve gegevens. Wel dient zo mogelijk een visie te worden gegeven op de te verwachten geluidproductie van dit soort activiteiten (modelvliegen, motorcross, terreinrijden, kleiduifschieten, hondensport enzovoort) op het terrein en de erdoor veroorzaakte hinder in de omgeving ervan. Aangegeven dient te worden of er mogelijkheden zijn om deze verstoring van de rust te voorkomen of tot een minimum te beperken, en zo ja welke deze mogelijkheden zijn.

Voor alle bronnen dient de berekende geluidbelasting voor de verschillende perioden met de daarvoor geldende "straffactor" te worden verhoogd, alvorens toetsing plaatsvindt aan de voor de gehele dag geldende grenswaarden.

Voor de bepaling van de geluidbelasting door militaire activiteiten dient te worden uitgegaan van de gemiddelde en maximale oefenverwachtingen op jaarbasis. Hieruit dienen die dag- (07-19 u), avond- (19-23 u) en nachtsituatie (23-07 u) te worden bepaald, die maatgevend zijn voor een duidelijk beeld van het gemiddelde militaire gebruik van het oefenterrein. Waar sprake is van duidelijke piekbelastingen dienen deze afzonderlijk te worden onderzocht.

In alle gevallen dient de geluidbelasting in principe bepaald te worden voor het gehele oefenterrein zelf en een relevant gebied daar omheen. Voor wat betreft het helikopterverkeer dient tevens de route en de vlieghoogte van en naar de basis Deelen in de beschouwingen te worden betrokken. Het verdient aanbeveling ook de aan- en afvoer van materieel langs de weg op geluidbelasting te onderzoeken.

Met behulp van de aldus verzamelde gegevens dient aan de hand van de op het moment van het onderzoek beschikbare literatuur te worden nagegaan waar en in welke mate personen in de omgeving van het terrein hinder zullen ondervinden van het geluid en, voor zover mogelijk, waar en in welke mate de fauna in en om het terrein zal worden verstoord door het geluid. Eén en ander moet gebeuren voor de verschillende bronnen afzonderlijk. Voor zover zinvol en methodisch mogelijk moeten daarbij tevens cumulatieve effecten in de beoordeling betrokken worden.

Voorts dient te worden nagegaan of door de activiteiten op (en om) het terrein bodemtrillingen worden opgewekt waardoor verstoring van mens en dier of schade aan gebouwen kan ontstaan. Het is begrijpelijk dat dit onderdeel van het onderzoek slechts indicatief van aard kan zijn.

6.7 Veiligheid

Het onderzoek zal een aanduiding moeten geven van het grootst mogelijke geloofwaardige ongeval tijdens de oefeningen van de luchtmobiele brigade en andere militaire eenheden alsook de kans dat daarbij burgers kunnen worden betrokken.

- Kan de verkeersveiligheid op de Verlengde Arnhemseweg beïnvloed worden door stofvorming vanwege helikopterbewegingen, door overstekende militaire eenheden en door afleiding van de weggebruikers door opvallende militaire oefeningen?

7. VERGELIJKING VAN DE MILIEU-EFFECTEN

De milieu-effecten van de verschillende mogelijke vormen van inrichting, gebruik en beheer van het plangebied zullen per milieu-aspect met elkaar moeten worden vergeleken. Hierbij moeten de grens-, richt- en streefwaarden van het milieu- en natuurbeleid worden betrokken als ook de parameters die zijn genoemd in § 2 van dit advies. Bij deze vergelijking moet ook de situatie zonder militair gebruik worden betrokken (zie § 5 van dit advies).

8. LEEMTEN IN KENNIS

Het onderzoek moet een overzicht geven van de leemten in kennis bij de milieu-effectanalyse.

- Waarom zijn deze leemten in kennis blijven bestaan?
- Wat is hun betekenis voor de besluitvorming?

9. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK

Een samenvatting van het onderzoek die de kern van de onderzoeksresultaten bevat, is van belang voor alle gebruikers van de onderzoeksinformatie, met name voor diegenen die zich niet in het gehele onderzoek kunnen verdiepen.

BIJLAGEN

bij het advies voor het
toetsingskader voor het "Natuur-
en Geluidaspectenonderzoek
Luchtmobiele Brigade,
Eder- en Ginkelse Heide

(bijlagen 1 t/m 5)

BIJLAGE 1

Brief van de Minister van VROM d.d. 1 april 1992, aan de Commissie met het verzoek om medewerking aan een onafhankelijke toetsing van het natuur/geluidaspecten-onderzoek

Ministerie van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Postbus 20951, 2500 CZ 's-Gravenhage
Telefoon (070) 335 35 35, van Alkemadeaan 85
Telefax 34429 vrom nl, Fax (070) 335 35 02

Directoraat-Generaal Milieubeheer
Hoofddirectie Algemeen Milieubeleid
Directie Bestuurszaken

	Commissie voor de milieu-effectrapportage
afgevaardigd:	- 3 APR. 1992
nummer:	968-92
nummer:	107-230 / 20-
opia:	CS - Bu. pres. bibl

Aan de Commissie voor de milieu-
effectrapportage
t.a.v. dhr. dr. J. Cohen
Postbus 2345
3500 GH Utrecht

Uw kenmerk

Uw tref van

Kenmerk

Datum

DGM/EIM/MBB/
20392009

1 april 1992

Onderwerp

Verzoek om medewerking
bij onderzoek luchtmobiele
brigade

Geachte heer Cohen,

Tijdens de UCV van 16 maart j.l. over de Evaluatienota Structuurschema Militaire Terreinen is gesproken over een inschakeling van de Commissie voor de m.e.r. bij het onderzoek naar de natuur- en geluidseffecten van de luchtmobiele brigade. Ik heb daar aangegeven deze inschakeling mogelijk te achten maar daarover eerst met U te zullen overleggen. Naar ik vernomen heb, is inmiddels ambtelijk overleg over de aanpak met U gevoerd. Gaarne wil ik U verzoeken om medewerking bij de voorbereiding van het onderzoek door het formuleren van een toetsingskader en bij het toetsen van de resultaten op de wijze zoals dat gebruikelijk is bij het uitvoeren van een milieu-effectrapportage. Het onderzoek zal gericht zijn op het beantwoorden van de vraag onder welke voorwaarden er op de Eder- en Ginkelse Heide geoefend kan worden door de luchtmobiele brigade met inbegrip van de aan- en afvoer per helioplter vanaf het vliegveld Deelen. De regering wil zeer binnenkort de Tweede Kamer per brief inlichten over onder meer dit onderzoek en de inschakeling van de commissie daarbij. Ik moge U daarom verzoeken op korte termijn te reageren.

Hoogachtend,

De Minister van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,

J.G.M. Alders

Bijlagen

Verzocht bij toezending onderwerp, datum en kenmerk van deze brief te worden
invoerd met de bakgaard (BQ112) en (BQ113) van de stamme CS en ES.

BIJLAGE 2

Brief van de voorzitter van de Commissie d.d. 16 april 1992, in antwoord op de brief van de Minister van VROM

commissie voor de milieu-effectrapportage

Aan de minister van Volkshuisvesting
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
de heer J.G.M. Alders
postbus 20951
2500 EZ 's-GRAVENHAGE

uw kenmerk

uw brief

ons kenmerk
U561-92/Sc/nm/23

onderwerp
advisering over onderzoek
milieu-effecten oefeningen
van de luchtmobiele brigade

Utrecht,
16 april 1992

Geachte minister Alders,

In antwoord op uw brief van 1 april 1992 over de advisering van de Commissie voor de milieu-effectrapportage over het onderzoek naar de milieu-effecten van oefeningen van de luchtmobiele brigade dat zal worden uitgevoerd door het Ministerie van Defensie, bericht ik u het volgende.

Op 20 maart jl. vond overleg plaats in Utrecht waarbij van de zijde van het ministerie van Defensie deelnamen generaal-majoor J.J. de Vos en mr. J.J. Sybrandt van de Directie Gebouwen, Werken en Terreinen en van de zijde van het directoraat-generaal Milieubeheer drs. J.J. de Boer.

Tijdens dat gesprek kwam naar voren, dat er sprake is van inschakeling van de Commissie voor de m.e.r. bij een besluitvorming die niet de formele m.e.r.-procedure doorloopt. Het lijkt mij noodzakelijk dat de Commissie ook in dit geval kan functioneren binnen het procedurele raamwerk waarmee zij grote ervaring heeft opgedaan. Het is daarom gewenst dat bepaalde elementen van de m.e.r.-procedure ook in dit geval zullen worden toegepast. Dat betekent in het bijzonder dat het ministerie van Defensie ten behoeve van de start van het onderzoek een document opstelt waarin Defensie het voornemen van het gebruik van de Eder- en Ginkelse Helde door de luchtmobiele brigade met inbegrip van de aan- en afvoer per hellicopter van het vliegveld Deelen. Dat document stelt de Commissie voor de m.e.r. vervolgens in de gelegenheid een toetsingskader op te stellen voor het onderzoek naar de milieu-effecten van het voornemen. Daarna kan Defensie overgaan tot uitvoering van het onderzoek hetgeen na gereedkoming zal worden getoetst door de Commissie aan de hand van het toetsingskader.

Secretariaat : Mariaplaats 3, 3511 LH Utrecht, Telefoon 030 - 33 14 43
Correspondentieadres : Postbus 2345, 3500 GH Utrecht, Teletax 030 - 33 12 95

kenmerk: U561-92/Sc/nm/23
blad nr.: 2

Omdat het hier geen formele m.e.r.-procedure betreft en met het oog op uw verzoek van 1 april 1992 suggereer ik het toetsingskader en de toetsing van het onderzoek aan u als advies uit te brengen.

Hoogachtend,

dr. H. Cohen
voorzitter van de Commissie
voor de m.e.r.

BIJLAGE 3

Brief van de Staatssecretaris van Defensie d.d. 10 juli 1992, aan de Commissie inz. toezending van de concept-onderzoeksopzet met bijlagen voor het natuur/geluidaspectenonderzoek

Ministerie van Defensie

Coördinatie Ruimtelijke Ordening en
Milieuzaken Defensie

Aan: de Voorzitter van de Commissie
voor de milieu-effectrapportage
t.a.v. dr. H.H. Cohen
Postbus 2345
3500 GH Utrecht

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon (070 3 18 81 89
Telex 31337 MVD/GV/NL
Telefax (070 3 18 66 58

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer
MG97072193

Datum
10 juli 1992

Onderwerp
Natuur/geluidaspecten-
onderzoek.

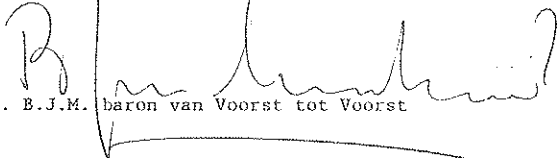
- Referte: 1. brief Minister van VROM aan Cie MER 01.04.92
2. uw brief aan de minister van VROM dd. 16.04.92

Bijgaand doe ik U toekomen de concept-onderzoeksopzet met bijlagen voor het natuur/geluidaspectenonderzoek voor de Eder- en Cinkelse heide. In dit document is behalve het voornemen ook de wijze waarop de te beschouwen gevolgen dienen te worden onderzocht beschreven. De nadruk valt daarbij op de gevolgen van de verschillen tussen het bestaande en het toekomstige militaire gebruik.

Onder verwijzing naar referenten verzoek ik u t.a.v. deze onderzoeksopzet een toetsingskader te formuleren. Na het gereedkomen van het onderzoek zal het aan u ter beoordeling worden voorgelegd waarbij dan genoemd toetsingskader zal worden gehanteerd.

Ik ga er van uit dat het mogelijk is om een reactie rond 1 september van u te ontvangen.

De Staatssecretaris van Defensie

Mr. B.J.M. baron van Voorst tot Voorst

Bijlagen

Bezoekadres
Kalvermarkt 38, Den Haag

Doorkiesnummer
070-318 818.

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

BIJLAGE 4

Brief van de directeur-generaal Milieubeheer d.d. 30 september 1992, aan de Commissie met verzoek om uitstel van het uitbrengen van het advies

Ministerie van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Directoraat-Generaal Milieubeheer
Postbus 450, 2260 MR Leidschendam
Telefoon (070)-317 41 74, telex 32362 vrom nl
Facsimilie (070) 317 48 31
Hoofddirectie Eigenen Milieubeleid
Directie Bestouwszaken

Per 23-11-1992
Postbus 30945
2500 GR 's-Gravenhage
Tel.: (070)-3393939
Afd. m.e.r.: (070)-3394097
Faxnr.: (070)-3391302

	Commissie voor de milieu-effectrapportage
ingekomen:	[112 OKT. 1992
nummer :	2960-92
dossier :	447-23
kopie naar :	Sc / Loo / Btk

Aan de Voorzitter van de
Commissie voor de milieu-
effectrapportage
t.a.v. dr. H. Cohen
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

Uw kenmerk	Uw brief van	Kenmerk	Datum
		DGM/EIM/MER/ 29992012	30 september 1992

Onderwerp

Toetsingskader onderzoek luchtmobiele
brigade Eder- en Ginkelse Heide

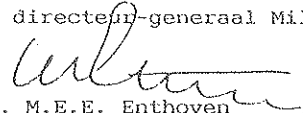
Geachte heer Cohen,

Bij Uw Commissie is op verzoek van de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer een advies in voorbereiding inzake het toetsingskader voor het door het Ministerie van Defensie uit te voeren onderzoek naar natuur- en geluidsaspecten van de inrichting, het gebruik en het beheer van de Eder- en Ginkelse Heide ten behoeve van de luchtmobiele brigade.

In verband met het nog te voeren gesprek over het karakter van dit onderzoek verzoek ik U het uitbrengen van het bedoeld advies op te schorten. Ik heb het hoofd van de afdeling milieu-effectrapportage van mijn dienst, drs. J.J. de Boer, gevraagd om een gesprek te organiseren tussen Defensie, DGM en Uw Commissie, die hierover een dezer dagen met U in contact zal treden.

Hoogachtend,

de directeur-generaal Milieubeheer,

ir. M.E.E. Enthoven

BIJLAGE 5

Projectgegevens

447: Natuur- en geluidaspectenonderzoek, Luchtmobiele Brigade, Eder- en Ginkelse heide

Initiatiefnemer: Ministerie van Defensie, dienst gebouwen, werken en terreinen van de directie Gelderland.

Bevoegd gezag: Staatssecretaris van Defensie.

Besluit: Vaststelling van een plan voor de inrichting, het gebruik en het beheer van de Eder- en Ginkelse heide voor de Luchtmobiele Brigade.

Activiteit: In de Evaluatienota Structuurschema Militaire Terreinen die op 20 december 1991 door de Staatssecretaris van Defensie, de Minister van VROM en de Minister van LNV werd aangeboden aan de Tweede Kamer staat dat het huidige Compagnies oefenterrein (COT) Eder- en Ginkelse heide wordt bestemd tot oefenterrein voor de Luchtmobiele Brigade. Ten behoeve van de vaststelling van voornoemd plan wordt een "onderzoek naar de natuur- en geluidaspecten" van de inrichting, het gebruik en het beheer van het oefenterrein uitgevoerd. Voor de besluitvorming over de planvorming is geen milieu-effectrapportage vereist omdat het in te richten gebied blijft beneden de drempelwaarde van 100 ha genoemd in het Besluit m.e.r. Op verzoek van de Tweede Kamer zal het onderzoek wel aan een onafhankelijke toetsing worden onderworpen. Daartoe richtte de Minister van VROM op 1 april 1992 aan de Commissie voor de m.e.r. het verzoek *medewerking te verlenen bij de voorbereiding van het onderzoek door het formuleren van een toetsingskader en bij het toetsen van de resultaten op de wijze zoals dat gebruikelijk is bij het uitvoeren van een m.e.r.* In haar antwoord van 16 april 1992 stelde de Commissie voor de m.e.r. daartoe bereid te zijn, evenwel met de suggestie de gevraagde adviezen uit te brengen aan de Minister van VROM, omdat het geen formele m.e.r.-procedure betreft.

Stand van zaken: Per brief van 10 juli 1992 zond de Staatssecretaris van Defensie aan de Commissie voor de m.e.r. de concept-onderzoeksopzet met bijlagen voor het natuur- en geluidaspectenonderzoek. Op 23 oktober 1992 bracht de Commissie haar advies uit over het toetsingskader voor het onderzoek aan de Minister van VROM met het verzoek het advies door te geleiden naar de Staatssecretaris van Defensie. Het advies werd ongeveer een maand later uitgebracht dan gepland. Dat gebeurde vanwege een verzoek van de directeur-generaal Milieubeheer gedateerd 30 september 1992 om het uitbrengen van het advies op te schorten tot nadat een gesprek had plaatsgevonden tussen Defensie, directoraat-generaal Milieubeheer en de Commissie voor de milieu-effectrapportage over het karakter van het onderzoek. Dat gesprek werd gehouden op 21 oktober 1992.

Samenstelling van de werkgroep:

dr. A.M.H. Brunsting

ir. G. Gelderblom

dr. J.M. van Groenendael

drs. R.H.J. Klok

J.G. Nip

ir. W.A. Oosting

ir. R.P.H.P. van der Schans

dr. J.T. de Smidt (voorzitter).

Secretaris van de werkgroep: drs. J. J. Scholten.